М. Левицька
Науковий керівник – ст. викл. Плотніченко І.Б.

МОДЕЛЬ «ВИТРАТИ - ОБСЯГ ДІЯЛЬНОСТІ – ПРИБУТОК» ТА АНАЛІЗ ЇХ ВЗАЄМОЗ'ЯЗКУ

Отриманню прибутку та його максимізації сприяють різноманітні поточні управлінські рішення (наприклад, прийняття нового замовлення, припинення випуску певної продукції, оптимізація структури випуску, визначення мінімально можливої ціни реалізації тощо). Вони передбачають здійснення аналізу витрат за певним обраним напрямом дій. Тому розуміння залежності між витратами, обсягом діяльності та прибутком є необхідною умовою для планування майбутніх операцій підприємства і прийняття управлінських рішень на короткострокову перспективу. Завдання керівництва полягає в тому, щоб здійснювати управління кожним чинником, який впливає на прибуток, для збільшення рентабельності підприємства в цілому [2].

Серед фундаментальних досліджень в цій області слід зазначити праці А. П. Зуділіна, С.С.Ованесяна, Н.Г.Чумаченка. Відомі праці зарубіжних авторів: Дж. Кларка, Ст. Раутенштрауха, Джойла Г.Сігела і Джая К. Шима та ін. Основну увагу в дослідженнях вказані автори, як правило, приділяють питанням розподілу витрат на змінну й постійну частини, аналізу беззбитковості на основі такого розподілу, розподілу витрат по видах продукції з метою обчислення об'ємів беззбитковості виробництва, аналізу чутливості точки беззбитковості до її визначальних чинників.

Аналіз "витрати – обсяг - прибуток" являє собою метод системного дослідження взаємозв'язку витрат, обсягу реалізації та прибутку підприємства заради визначення: обсягу реалізації, який забезпечує відшкодування всіх витрат та отримання бажаного прибутку; величини прибутку при певному обсязі реалізації; впливу змін величини витрат, обсягу та ціни реалізації на прибуток підприємства; оптимальної структури витрат [3].

Інструментами аналізу «витрати — обсяг — прибуток» є маржинальний дохід і коефіцієнт маржинального доходу, їх часто застосовують для прийняття поточних управлінських рішень. Маржинальний дохід, являє собою так званий резерв, який формується в ході поточної господарсько-фінансової діяльності підприємства для покриття постійних витрат і формування прибутку. Звідси приріст маржинального доходу завжди означає приріст прибутку. Коефіцієнт маржинального доходу означає, яку величину маржинального доходу приносить кожна гривня доходу від реалізації для покриття постійних витрат та отримання прибутку. Його можна використовувати для розрахунку впливу зміни обсягу діяльності на величину прибутку [1].

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

Однією з найважливіших характеристик взаємозв'язку затрат, обсягу виробництва і прибутку є аналіз беззбитковості. Цей метод зводиться до визначення мінімального обсягу реалізації продукції (за стабільних умовно-постійних витрат), за якого підприємство може, з одного боку, забезпечити беззбиткову операційну діяльність у плановому періоді, з іншого — створити умови для самофінансування підприємства [2].

Точка беззбитковості характеризує обсяг реалізації продукції, за якого прибуток підприємства дорівнює нулю, тобто виручка від реалізації продукції відповідає витратам на її виробництво та реалізацію. Точку беззбитковості називають також точкою «порогового» прибутку чи точкою рівноваги. Даний метод побудований на тезі, що із збільшенням обсягів реалізації величина умовно-постійних витрат на одиницю продукції зменшується.

Отже, на основі розрахунку точки беззбитковості можна дійти висновків щодо доцільності виробництва тих чи інших видів продукції, мінімальних цін або обсягів реалізації, які забезпечують беззбиткову діяльність. Аналізуючи точку беззбитковості, можна визначити, наскільки успішно підприємство працює (у разі його прибутковості) і наскільки глибокою є криза (у разі збитковості). На підставі відповідних висновків розробляються рекомендації щодо шляхів зменшення збитковості та збільшення прибутковості операційної діяльності підприємства.

Дуже важливо, щоб підприємство мало можливість гнучко реагувати на стан ринку, варіювати обсяги випуску своєї продукції, зберігаючи рентабельність й ефективність виробництва.

Такий нескладний, але в той же час інформативний інструмент, як аналіз беззбитковості, дозволить приймати рішення відразу в декількох сферах діяльності підприємства.

Можна бути впевненими, що на підприємстві, де аналіз беззбитковості стає регулярно застосовуваним механізмом в оперативному й стратегічному керуванні, такі проблеми як збитковість виробництва, надвиробництво продукції або неконтрольований ріст витрат, не виникнуть [3].

1. *Аткинсон, Энтони А., Банкер, Раджив Д., Каплан, Роберт С., ЯнгМарк С. Управленческий учет, 3-е издание: пер. с англ.. — М.: Издатель-ский дом «Вильямс», 2005. — 877 с.*
2. *Лень В.С. Управлінський облік. Навчальний посібник.2-ге вид, К.: Знання, 2006.- 317с.*
3. *Наумова Г.І. Управління беззбитковістю підприємства // БИЗНЕСИНФОРМ. – 2010.- №5(2). – с. 26-28.*

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua